

folyó évi április hó 22-ikén kelt legfelsőbb elhatározásával engem pénzügyminiszterre legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott. A midőn a pénzügyminiszterium vezetésének ezen legmagasabb intézkedése folytán történt átvételéről a közigazgatási bizottságot értesitem, nehéz kötelességeim és felelősségem tudatában van szerencsém a közigazgatási bizottság tisztelt tagjait ismert hazafias érzületébe helyezett bizalommal felkérni, hogy hivatalos működésem érvényesítésében a törvények értelmében közrehatni és a pénzügyi törvények sikeres foganatosítása körül engem odaadó készséggel támogatni sziveskedjenek. *Teleszky s. k.*

Szeged város feltöltéséről.

A Szegedi Mérnök- és Építészegyesület április 26-iki vitaestéjén felolvasta *Folczner Erős.*

III.

Tévedése abban áll, hogy a város továbbfejlődésénél irányadó pontokul ezen végoráját járó építési módra támaszkodott. Ha Szeged a külvárosait feltölti és rendezi, a magyar házak létjogosultsága teljesen meg fog szűnni, s azok helyét a fordított, azaz utcavonalba állított magánházak és bérpaloták fogják elfoglalni. Ha a város feltöltve és rendezve lesz, egy magántelek és a rajta lévő két szoba-konyhából álló magyar ház tulajdonosa, ha telkét jobban ki nem használja, 1000-tól 1500 korona összegben lakná a kétszobás parasztlakását. A zsebe fogja kényszeríteni a magyart, hogy ezen luksuszépítési móddal felhagyjon, illetve a meglévőket átépítse. Ha egy magyar ház mellé a szomszéd fordított házat épít, első dolga, hogy a magyar házas szomszédjának a fél tetejét lefaragja. Ma még a magyar házak építése megvan engedve, azonban évenként 2—3-nál több fel sem épül s ezeket is a tanyáról bevetődött elfoglalt magyarok építtetik. Tessék megnézni a III. építési kerület pár éven belül rendezett utcáit, úgy eltűntek abból a magyar házak, mintha a föld nyelte volna el. Nagy baj lenne akkor, ha a magyar házakhoz kellene szabnunk a külvárosok rendezését. Nem falunk képzelem én a jövőbeni rendezett külvárost, hanem városnak, hol az általános jólét és szellemi fejlettség a mai parasztházakat nem hogy szaporítaná, de nagy részben el fogja tüntetni. Építőművészet szempontjából ezen építmények eltűnése nem hátrányos, mert azokban a magyar nép építőművészete általán fel nem található.

A feltöltés tényleges kiadásai a tényleges rendezési költségekhez viszonyítva, *lényegtelen költséget* okoznak.

Farkas Árpád által kimutatott 15.000.000 korona feltöltési költségelőirányzat tévedésen alapszik. Az egész város feltöltése a 3—4 millió koronát semmi szín alatt sem haladja meg, melyből a pontos mérnöki hivatali szám szerint az utcák és terek feltöltése 2 millió koronába sem kerül.

Farkas Árpádnak az alapozási költségekre beállított 1.200.000 koronáját már kimutattam, hogy vagy pince- vagy melléképület építése alakjában ki kell adni, tehát ezen tétel elesik. De elesik 10 millió korona úgy, hogy a III. építési kerületben a végleges nivóra csak az utcákat töltöm fel, míg a magántelkeket azok beépítéséig csak úgy töltöm fel, hogy az esővizet a minimális kiválmak szerint levezethessem, hogy a talajvizet egyenlőre cirka 0,5 méterre a földszin alá szorítsam. Beépítés előtt miért töltsem én fel a III. kerület magántelkeit, azért talán, hogy ha építeni akarok, akkor a feltöltést újra kiemeljem és visszavigyem az ujszegedi ártérre. Azt mondhatná valaki, hogy ezen állításommal ellentmondásba keveredtem, pedig nem, nem pedig azért, mert én csak összeegyeztettem a különböző szempontokat, de szem előtt tartottam azt, hogy ha a város III. építési kerülete a lakosság szaporulatával és

az általános jólét emelkedésével a jelen falusias állapotából várossá és pedig modern, sőt nagyvárossá akar kifejlődni, úgy a fejlődése garaszkodásokon hajótörést ne szenvedjen, mert akkor az akadályok csak részbeni elhárítása is nem pár millióba, hanem sok tíz millióba kerülne.

Szükségesnek tartom továbbá a város feltöltését azért is, hogy a *szépészeti követelmények* kielégíthetők legyenek, már bocsánatot kérek, de mégis másképp néz ki az a város, hol az utcák egy síkban, vagy egy egyenletesen emelkedő síkban fekszenek, mintha az egyik telektömbön fel, a másikon lemegyék.

Például a Petőfi Sándor-sugárut és Rákóczi-utca kereszteződése, mely a Farkas Árpád által javasolt nívó magasságoknak teljesen megfelelő módon van rendezve, szépészeti szempontból kiállja-e a legemlébb kritikát.

Hogy az I. építési kerület átlag + 7,60 m.-en maradt, nem pedig a királybiztosság által megállapított + 8,05-ön, az még nem ok arra, hogy a város többi építési kerületeiben + 6,00-ra szállítsuk le a nívót. Nem ok pedig azért, mert a királybiztosság utáni évtizedekben Szeged gazdasági válságba jutott, úgy, hogy a továbbfejlődés lehetőségei is kétségessé vált. A város közönsége kénytelen volt az ideiglenesnek szánt állapotokat véglegessé tenni.

De Farkas Árpád ennél még másfél méterrel mélyebben akarja hagyni a külvárosok magasságát s javaslatát megokolja azzal, hogy ezt hátrán megtehetjük, mert az új csatornahálózat mindent rendbe hoz.

Mélyen tisztelt szakosztály! En csatornaépítésnek nem vagyok szakembere. Az új csatornahálózatnál láttam azt, hogy az I. és II. építési kerületben ezideig megépített csatornák legnagyobb részben megmaradnak s inkább csak új főgyűjtők lesznek építve, tehát a mellécsatornáknál mutatózó rendelkezések záporok alkalmávali visszaduzzasztások teljes mértékben nem fognak kiküszöbölteni. A *csatornahálózat kiépíthetése* mennyire sürgeti a királybiztossági feltöltési magasságok keresztülvitelét, arra vonatkozólag egy szakember tanulmányából idézem, hogy:

„Ha tehát a szivattyutelep említett elhelyezése mellett a mai térszíni viszonyokhoz, illetve egy e végleges nívónál alacsonyabb térszínhez alkalmazkodnánk, úgy a hálózat építési költségei megnövekednének, a holt Tisza felhasználásáról pedig, miután annak térszíni fekvése a záporvíz alacsonyabb átbuktatását nem engedi meg, gyakori magasabb vízállásai folytán le kellene mondanunk. E mellett a szivattyutelep üzeme a mély kitorrolás folytán állandó és költségesebb lenne s a város víztelenítése kizárólag gépekre lenne bízva.

Az üzembiztonsági szempontból épen a legkritikusabb záporvizek levezetése a holt Tiszába, oly biztonsági szelep, melynek értéke mindenesetre több, mint a feltöltés legjobb esetben is mérsékelt redukálásából remélhető megtakarítás.”

Ezeket mondja nem is oly régen, csak pár hónappal ezelőtt Farkas Árpád, mikor az általa tervezett csatornahálózatot eleborátumában elfogadásra ajánlja. A szakértőbizottság a fejtegetéseit magáévá tette s a tervezetet kivitelre elfogadta. Ezen körülményt minden megjegyzés nélkül bátorodom lesegezni.

Mélyen tisztelt szakosztály! Farkas Árpád érvelései és tanulmánya a jelen tul normális viszonyokra vonatkoznak, azok létjogosultsága abban a pillanatban megszűnik, mi helyt a Tisza folyó megjelenne a körtöltés, vagy az ujszegedi kamaratöltés előtt. A lehetőség kizárva nincs. Véleményem szerint mindent a körtöltésbe vetett hitre építeni, nem mutat óvatosságra. Ha a királybiztossági feltöltési magasságok a katasztrófát nem akadályoznák is meg, de azt, vagy annak következményeit és hátrányait lényegesen redukálják. Utóvégre senki sem tudja,

mit hoz a jövő. Hol nemcsak az én, hanem mások vagyona, sőt esetleg életéről is szó lehet, ott az óvatosság nemcsak hogy *indokolt, de kötelesség is.*

(Vége.)

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Színházi műsor.

Kedden *Cárnő*, színmű. (1/3)
Szerdán *Leányvásár*, operett. (3/3)
Csütörtökön *Bál az udvarnál*, operett. Bemutató. (3/3)
Pénteken *Bál az udvarnál*, operett. (1/3)
Szombaton *Bál az udvarnál*, operett. (2/3)
Vasárnap este *Bál az udvarnál*, operett. (3/3)
Hétfőn *Váljunk el*, vigjáték. (3/3)
Kedden *Berkovics és társa*, operett. (2/3)
Szerdán *Hoffmann meséi*, zenedráma. (3/3)
Csütörtökön *Szerelm gyermeke*, színmű, Odry Árpád fölléptével. (1/3)
Pénteken *Éva boszorkány*, színmű. (Váradi Aranka és Odry Árpád föllépte.) Bemutató. Bérletszünet.
Szombaton *Éva boszorkány*, színmű. (Váradi Aranka és Odry Árpád föllépte.) Bérletszünet.
Vasárnap délután *A görög rabszolga*, operett.
Vasárnap este *Berkovics és társa*, operett. (2/3)

* **Juhász Gyulát jelölte a Dugonics-Társaság.** A Dugonics-Társaság szépirodalmi osztálya vasárnap délelőtt tartotta meg tagjelölő ülését *Balassa Ármin* dr. elnöklésével. Az osztályülés, amelyen Tömörkény István főtitkár, Móra Ferenc osztálytitkár, Balassa József, Kisteleki Ede, Scossa Dezső, Sz. Szigethy Vilmos és Ujlaki Antal rendes tagok voltak jelen, Balassa Ármin dr. és Scossa Dezső ajánlatára a Bánfalvi Lajos halálával megüresedett egy rendes tagsági helyre egyhangulag *Juhász Gyulát*, a szegedi származású jeles költőt és esztétikust jelölte. *Juhász Gyulát* a szegedi közönség előtt nem szükség bemutatni. Bizonyos, hogy érdemesebb, tehetségesebb poétát nem jelölhettek a Dugonics-társasági rendes tagságra és a Dugonics-Társaság csak irodalmi értékének és hivatásának felelt meg, amikor a modern szegedi költőt jelölt tagjai sorába.

* **Almássy és társa: Berkovicsékkal.** Almássy Endre tudvalevőleg színházgató, a társa ezúttal *Ferenczy Frigyes* főrendező, a *Berkovicsék* pedig, — na mit mondjunk róluk? Ez egy operett, nem is botrányosan rossz, hanem olyan gyalázatosan ordináré, hogy csak Almássy adhatta elő, csak *Ferenczy* rendezhette. Erről az operetről, a mostani előadásról már rosszat is alig lehet írni, annyira utolsó. Az izlésben, a színjátásban és általában abban, amit ez a fogalom: *színház*, tartalmába fogad, — tehát a színházban ennyire lesülyedni, igazán perverzítés kell. A szegedi közönség ellen olyan brutális támadást intéztek, amivel szemben, sajnós, még védekezni se lehet. Hogy honnan szerezték meg ezt az „operettet”? Micsoda „szöveg”. Micsoda „zene”. Micsoda „trükkök”. Pojácsa, aki négykézláb szalad. Sváb-palóc szobaleány, aki mozifilmét élvez. Mert tíz percig moziit játszanak a színházban. Igen, mert itt kolosszális rendező akad. Aki úgy tudja kiválasztani a műsor egyik-másik darabját, mintha Almássy tette volna. A mai rendezés pedig lepipálta Reinhardtot, mert esengtyüket szólaltat meg a — páholyok mögött. Amit a szegedi színházban néha — legujabban ma — műveltek, ez több a korlátoltságnál; ez az izlés csödjé, az irodalmi érzék hiánya, a színészet embertelen paródiája. Csodálatos, hogy ez ellen nem tudunk védekezni. Hiszen a mai korszakban már min-